

Király Farkas

MIATÖKUSZ

Mint minden reggel öt óra negyvenkettőkor, Holencsuk képzelt alvezredes kilépett a fülkéből. A folyosón balra fordult, a vagon végébe ment, kinyitotta annak ajtaját, lelépkedett a három lépcsőfokon, rágyújtott egy mezítlás cigarettára, krárogott, egyet köpött, megigazította a sapkáját, és elindult elintézni a dolgait. Aznap éppen az Orbánc-domb csúcsára igyekezett, az ottani vadászlesből távcsővel megfigyelni a völgyben fesztiválozókat, s lehetőleg megszámlálni őket. A hosszabb, de kevésbé meredek utat választotta, s mivel tisztához illően remek fizikai állapotban volt, füttyörészve tette meg a néhány kilométeres utat. Menetelés közben szokása szerint be-betekintett az erdőbe, felmérve annak állapotát. Már közel volt a leshez, talán egy pisztolylövésnyi távolságra, mikor az erdőben, egy öregebb tölgyfán észrevett valami hatalmas, alaktalan sárga micsodát. Letért az ösvényről, és bevette magát a fák közé. Egy bő perccel később lenyűgözve állt meg a tölgy előtt: a törzsét félméternyi széles övként vette körbe a tán száznál is több termőtest.

Fűzfatudó – állapította meg. Majd hirtelen olyasmi történt vele, ami az utóbbi évtizedekben egyetlenegyszer sem. Előtörtek gyermekora emlékei. Ahogyan a nagyapjával bolyongtak hétvégente a falu környéki erdőben, áprilistól januárig, mindenféle gombát begyűjtve. A csósznek és a szomszédoknak mindig azt mondta az öreg, hogy a megmaradt néhány baromfi takarmányához keveri a gombák darálékát, de valójában maguknak főzték-sütötték meg – vagy szárították-savanyították – a javát. Olyan időkben, amikor annyiért is elvitték az embert, ha a kombájn után maradt kalászból szedett össze egy szakajtóra valót...

A fűzfatudót aztán nagyanyja, az elkergetett uraság egykori szakácsnője felszeletelte, lobogó sós vízbe vetette egy időre – Holencsuk fura mód pontosan emlékezett a különböző gombák főzés közben áradó más és más illatára: ez vegyes gyümölcsök kellemes-kellemetlen gőzével töltötte meg a konyhát –, majd kiszedte, s nekilátott az elkészítésének. Olykor a szeleteket lisztben-tojásban-prézliben rántotta ki, pont, ahogy a húst szokás, sóval, borssal fűszerezve. Újhagymás krumplipürével, némi ribizlilekvárral, máskor mustáros mártással kö-

rítette – nem evett ilyet akkoriban a megyei első titkár sem. Vagy kocára aprította a gombát, s paprikást főzött, szokás szerint hagymával és paprikával, kis babérlevéllel, meg egy pohár édes fehérborral – melléje nokedlit szaggatott, az egészet pedig borsos-fokhagymás tejföllel öntötte le, ha akarta. Amit pedig nem ettek meg, az borkánba került, sós vízben, néhány borsszem, babérlevél, fokhagyma társaságában – ebből télvíz idején főzött levest az öregasszony, némi befőzött meggyet adva hozzá.

Fűzfatudó... gévagomba... – idézte fel nagyapja, az egykori uradalmi erdőkerülő tanítását. – Mi-a-tököm szulfureusz... – de bárhogy is erőlködött, nem jutott eszébe a latin név első fele. – És mit keres a miatökusz a hegytetőn? – morfondírozott tovább, hiszen ezek a nagy, sárga golyvák a folyók árterében keletkeznek, leginkább fűzfákon. – Valami már megint nincs rendben a világban – állapította meg, s ezzel nagyjából el is volt rontva a napja. Azért a legnagyobb, úgy félkilós golyvát lemetszette a tölgyről, s a zsákjából elővett staneszliben vitte magával. A vadászlesben sem úgy teltek az órák, ahogyan a dombra felmenet elképzelve: a bikinis fesztiválos lányok látványa valahogy nem csigázta fel annyira, mint az előző években, egyre újabb és újabb gyerekkori emlékek rohanták meg, hol kedvesen, hol viszont aljasul és fájón. A gombát többször elővette, tapogatta, szagolgatta – nem tudta eldönteni, hogy tapossa-e szét büntetés gyanánt az emléktolulás miatt, vagy inkább keblére szorítsa ugyanazon okból. Végül arra jutott, hogy nem bántja, hanem este kotyvaszt magának valamit a golyvából.

Holencsuk kelleetlenül távcsövezett és jegyzetelt. Az emlékek szembesítették azzal, hogy észrevétlen elszállt felette az idő – felfigyelt a testében rejtőzködő fájdalmak oly tömkelegére, melyeket eladdig teljesen figyelmen kívül hagyott, izületeinek korábban hallhatatlan roppansaira, tüdejének finom zörgésére. Mikor már csak egy órányi volt hátra a megfigyelésből, úgy döntött, hogy lelép a lesből. Magába fordulva lépdelt, s csak akkor ocsúdott fel, mikor Százasa, a túlmozgásos gátör közvetlen közelről ráköszönt:

– Na mi van, alvezredes, mit rejtegetsz? – s már ki is kapta kezéből a papírcsacskót. – Mi a ráknyavalya ez, te? – kérdezte szinte azonnal.

– Tapló – felelte Holencsuk, s megpróbálta visszaszerezni egy mozdulattal a staneszlit, sikertelenül.

– Ó, tényleg? Nézd meg te is, Duma, te jársz növényegyetemre. Duma – magyarázta Holencsuknak – növényegyetemre jár...

– Agronómiára – szólt közbe a suhanc.

– ... és mindent tud az ilyenekről, legalábbis azzal vág fel.

Holencsuk a gátőr arcát fürkészte egy kis ideig – tényleg hihetetlenül hasonlított a régebbi százas bankóra metszett archoz –, majd ennyit mondott:

– Nézze csak meg.

A legény nézte, nézte, majd kibökte:

– Hát ezt nem tudom pontosan azonosítani.

A gátőr ránézett, majd Holencsukhoz fordult:

– Alezredes, segítenél egy kicsit a gyerekeknek? Nagy a szája, kevés a tudománya, hehe...

– Ez egy miatökusz-féleség.

A leendő agronómus felvillanyozódott:

– Persze, egy sárga miatökuszfaj, pont erre gondoltam, csak éppen hiányoztam, amikor a miatökuszokat tanították. De igaza van az alezredes úrnak, ezen a miatökuszok minden jellegzetessége látszik.

Holencsuk magához ragadta a papírzacskót, és két ujját a tányérsapkájához emelve jelezte: vége a csevegésnek, ő most megy. Ám Százazas tovább kíváncsiskodott:

– És mire kell neked ez a sárgaság?

– Bedarálom a tyúkoknak, mire...– ezzel odébb állt, s a vagonig azon töprengett, amin jó ideje már az egész Pokol-völgye, az egész megye, az egész ország, és talán a világ még nagyobb része: hol csesztek el igazán az életet az utóbbi ötven évben...

Kedves Olvasóim! Holencsuk története, ahogyan nem itt kezdődik, úgy nem is itt ér véget – de további részleteit ecsetelni itt és most nincs sem hely, sem elbeszélői szándék. Mindentől függetlenül szükségét érzem megosztani Önökkel azt, hogy mi lett a miatökusz – mint már rájöttek: sárga gévagomba – sorsa. A gombát Holencsuk százados (említettem, hogy csak képzelt alezredes) forrásvízben megmosta, a rá- és beléragadt szennyektől megtisztította. A vagonban – mely lakásául szolgált – kéttojásnyi gombát lobogó sós vízbe vetett, majd a vagon lépcsőjén üldögélve elszívott egy cigarettát. Utána egyetlen serpenyőjében a villanyrezsón megolvasztott fél gyufásskatulyányi szalonnát. A zsírba dobott egy apró kockákra vágott, közepes hónapos retket, s megsózta. A retek hamar vizet eresztett, ekkor a serpenyőbe dobta az apróra vágott hüvelyknyi pórét, s lefedte. A gombát leszűrte, forrásvízzel lehűtötte, szépen felkockázta, majd a serpenyőbe dobta azt is. Négy tyúktójást ütött fel, összekeverte sárgájukat a fehérjéjükkel, kisvártatva azt is az előbbiekhöz adta, s gondosan kevergette. Mikor majdnem kész volt a rán-

totta, kikapcsolta a rezsót, borsot örlt az ételre, és – mivel éppen volt – egy evőkanál mustárral összekeverte. Ekkor kopogott a vagon ajtaján Valéria, a Bába-völgyi boszorkány (vagy tündér, ezt majd később tudjuk meg – ha egyáltalán valaha megtudjuk), aki friss rozsos kenyeret meg egy műanyag palackban imbolygó édes fehérbort rakott zsákjából az asztalra.